

REVISTA DE CATALUNYA

ANY I

BARCELONA, 3 D'ABRIL DE 1912

NÚM. 1

De Bentham a Keir Hardie

(LA CRISI IDEOLÒGICA ANGLESA)

La vaga anglesa i la seva solució resulten un esdeveniment que pot esser capital en l'història. Vaig a resumir avui la representació d'aquest fet com a *crisi ideològica*.

Per de prompte, cal remarcar-hi el final del vell positivisme anglès aplicat a la política com a conseqüència implícita de lo que se'n deia individualisme. — Vosaltres, vells principis d'escola, que semblàveu un dífer definicions pures e inalterables del lliberalisme; fórmula simplista del *laissez faire, laissez passer*; abstencionisme sever dels manchesterians; consagració de Cobden; derivacions de l'escola política de llibertat, passada de Stuart Mill an el famós principi de Spencer: *la menor quantitat d'Estat possible*; tots vosaltres acabeu d'arribar a la bancarrota. Després de l'intent d'un intervencionisme proteccionista i conservador, encarnat en Chamberlain, l'obra neo-liberal de Lloyd George senyalà un nou atac, més certer, contra la vella concepció. I ara el precedent de l'intervenció de l'Estat, per obra del mateix ministeri Asquith, incorpora finalment l'Anglaterra a lo que'n diríem *segona Renaixença*, això es, extensió del concepte clàssic de *República a la cosa social*; evolució del dret civil en dret polític, de la jurisdicció privada en pública, de la propietat, privilegi de l'individu, en negoci ciutadà, popular i solidari.

Senyalava jo un dífer la característica del segle XIX com una manera d'Estat Mitja en que, sota la forma romàntica, l'element ètnic de les nostres nacionalitats bàrbares afirmava la seva persona abans de pendre la forma clàssica, propiament *republicana* en el sentit íntim de la paraula. Per obra de la Revolució, el poble substituï als reis en el règim; però abans de que'l poble arribés a exercir de veritat aqueixa autocràcia, li calia una habilitació educativa bastant llarga. El poble era un rei-infant, i precisava ensinistrar-lo a l'exercici de la pròpia reialesa. I com en l'idea de monarca, segons l'antic règim, hi havia la de propietari absolut, públic i pri-

vat, *senyor d'hisendes*, omnipatrimonial, se podia ja preveure que l'evolució de la nova Majestat popular extendria fins a la propietat el domini que per de prompte semblava exclusivament polític. L'actual propietat, darrer *privilegi*, es en rigor la darrera forma feudal, el darrer particularisme, la darrera porció de *Vendée* sustreta a l'emancipació lliberatriu. Es un mur oposat a l'avenç del temps, i cal enderrocar-lo com un vestigi de Bastilla. Es, en fi, la suma forma de privatisme contra el publicisme vencedor.

Anglaterra, fogar primer de la Revolució moderna, s'era convertida en fortalesa de l'antic germanisme, d'aquell feudalisme civil que no sols convertí en castell el domicili, sinó en *gleba* la terra i la mina, la fàbrica i l'obrador. Es que la Revolució anglesa, obrada per intermèdi de la religió, va esser una revolta de l'esperit saxó contra'l llatí, mentres la francesa va esser un esclat de romanisme clàssic contra el fad neo-classicisme cortisà. Però una i altra revolució tingueren de comú la rebeldia contra la reialesa erigida en consagració divina de la nació; la rebeldia contra l'anglicanisme i el galicanisme, en un mot.

Conforme a l'esperit de la raça, el primer moment del socialisme anglès no va esser ideològic, sinó pràctic, utilitari, positiu. L'esperit de Bentham i d'Adam Smith produí, per contracop natural de la consagració de la riquesa, el treballisme o laborisme de les *Trade Unions*. Se presentava la batalla d'*interessos*, abans de presentar la d'*idees*. Se va comprendre que calia, en primer lloc, *fer rics els pobres*, pera que la batalla fos entre forces iguals. Si hagués de reduir-se a fórmula matemàtica la germinació de la força socialista hauríem de presentar-la com el descobriment de que la veritat matemàtica de la suma es sols una veritat aparent, literal; es dir, que 2 més 2 no equival a 4, sinó que 4 es ja molt més que 2 i 2; que tota suma, realment, es multiplicació; es progressió geomètrica

i no aritmètica; perquè la concentració de les quotes produeix el capital i multiplica les forces, tal com en el feix de les sagetes se multiplica la força de resistència de cada una.

El domini del capitalisme sobre el treballador sols pot ésser contrarrestat, doncs, convertint els treballadors en capitalistes. D'aquí el capital de resistència obrera, que serà un d'fà, sens dubte, capital d'atac, d'invasió, de conquesta contra'l capital de resistència plutocràtica. — I així el poble qui havia donat en Thomas More una de les primeres *Utopies* o castells encantats de la terra futura, i en Robert Owen una mena d'extensió social del puritanisme neo-evangèlic, va donar en el laborisme la primera forma del sindicat modern.

Podríem dir, en gloriosa paradoxa, que la força de l'idea societaria se manté d'aquest descobriment: *la capitalització de les miseries individuals produeix la riquesa colectiva*. Treballadors, ajunteu els vostres parracs, i teixiu-vos-ne un mantell de reis! Es l'almoïna a l'inversa; ja que l'almoïna es la divisió o repartició infeconda i embrutidora del capital potent; mentres l'associacionisme obrer es la suma feconda dels denaris estèrils i migradíssims. Compreneu ara la bastida poderosa, ciclopia, del futur edifici social?

En aqueixes grans vagues d'avui hi ha un gran buf d'epopeia. Mireu aqueix exèrcit d'operaris que deixen per uns dies la feina física i l'obra contra la naturalesa, pera ensajar la maniobra de la venidora presa de Bastilla. Aquest eixam immens d'homes pot tenir dues fortes accions: la passiva (que es la present) i la activa, a que s'arribarà si la societat capitalista no gradúa l'evolució, abdicant voluntariament lo que demà se li arrebatarà per violència. I mireu, sobre tot, en aquesta allau de varons, ungits per l'oli de les maquinaries, *la mobilització de l'exèrcit de la pau*. Penseu que si demà poden ungir de sang la ciutat nova, també poden evitar, creuant-se de braços, les guerres per raó d'Estat, dessagnantes i atàviques. Penseu que no necessiten, pera això, cap revolta activa, ni la més petita sublevació de tropes, ni la menor acció de guerra contra guerra; els basta amb suspendre en bloc les activitats d'una nació quan aqueixes activitats s'endrecin a un fi bèlic. — Vosaltres, doncs, ciutadans que'ls veieu passar, no vulgueu contribuir a la ceguera plutocràtica dels que voldrien provocar les masses obreres a convertir en armes d'ofensa les eines de treball, talismans de la riquesa. Veieu, sobre aquests caps blincats per la feina, l'estandart invisible, i obriu-li pas...

GABRIEL ALOMAR

El meu viatge a Barcelona¹

LA meva intenció, a l'anar a Barcelona, no es fer política. La meva situació es delicada, com són delicades les situacions dels dos països. Tenim necessitat, i avui més que mai, de conèixer-nos, d'estimar-nos, i d'aproximar-nos econòmica, moral i intel·lectualment. Vaig, doncs, en una missió d'amor, de concòrdia i de fraternitat. No's tracta de la meva persona: es tracta de dos països que, malgrat els règims llurs, s'han de respectar i d'estimar. En aquest camp neutre, hi ha molta cosa útil per fer.

S. DE MAGALHAES LIMA

Lisboa, març de 1912

Recordant una frase

DON Melquíades Alvarez està treballant en la constitució del nou partit republicà del qual ha d'ésser capítol. El seu partit s'anomenarà republicà governamental, però sembla que no serà governamental, en qual cas no acabem de comprendre per què s'ho diu. Aquest adjectiu ens sembla el primer desacert del partit nou.

El senyor Alvarez, segons se conta, acceptarà totes les autonomies i's declararà favorable a les reivindicacions catalanes. Ens plauria que així fos, sobre tot si l'eloqüent diputat per Oviedo procedís amb perfecta sinceritat i amb tota bona fe. Seria una conversió meravellosa.

I ara que parlem d'això, recordem una anècdota de don Melquíades, que demostra quant equivocat era el concepte que de la qüestió catalana tenia. Corrien els dies de la Solidaritat, en el mes d'octubre de 1907. En un dels passadissos del Congrés feien rotllo uns quants diputats republicans i solidaris, entre ells en Melquíades Alvarez i l'Ildefons Suñol. Aquests dos discutien sobre catalanisme, i el primer deia al segon:

— *Desengañense Vdes.: su causa nacionalista es pleito perdido. Veamos sinó la cuestión de la lengua. Vdes. aún emplean el catalán como lengua usual; pero a buen seguro que sus hijos emplean ya el castellano.*

Els diputats solidaris van somriure.

Es de creure que avui està un poc més ben enterat el capítol del partit republicà governamental (en constitució).

1) Hem traduït del portugués aquestes ratlles que ens ha fet l'honor d'enviar-nos l'il·lustre polític lusità.

La llengua catalana en el Rosselló

FORA de la península ibèrica, a l'altra banda del Pirineu, hi ha 200,000 catalans, la major part d'ells en el Rosselló i els restants en el Vallespir, en el Conflent i en la Cerdanya francesa. El Rosselló es terra catalana: ho es per la llengua, per la raça i per l'història. Segons la fràgil teoria, ja envellida, de les nacionalitats naturals, el Rosselló seria, doncs, una part de la nacionalitat catalana. Però nosaltres, sostenidors d'un neo-nacionalisme, d'un nacionalisme renovat i posat en consonància amb les corrents de l'ideologia contemporània i amb la realitat veritable dels fets socials, no podem deixar de reconèixer que manquen dos fets al Rosselló per a que'l poguem considerar avui com un bocí de la nacionalitat nostra. Li manquen un element importantíssim: la comunitat de cultura, car allí la cultura no es catalana, sinó plenament francesa, i un element essencial: la voluntat, el desig d'ésser nacionalment català.

Emperò, els elements pregonament catalans que'l Rosselló té són prou per a crear llaços de germanor entre la Catalunya peninsular i la Catalunya extrapeninsular. I són prou, també, per a que aquí ens interessem per la terra rossellonesa i per a que estudiem l'estat de la seva llengua, de la seva cultura, de la seva espiritualitat.

L'ABSORCIÓ DEL CATALÀ PEL FRANCÈS

Quina es actualment la situació de la llengua catalana en el Rosselló? Heus-aquí la qüestió que'ns proposem tractar en aquest estudi.

Cal començar confessant que la parla rossellonesa va perdent-se. El català reula i avança el francès. Aquesta reculada i aquest avenç no són territorials, sinó vitals. No minva l'espai de terra ont se parla el català; la frontera lingüística d'aquest a França ha variat molt poc del segle XVII ençà, com pot comprovar-se comparant els mapes d'aquell temps amb els atlas lingüístics contemporanis. Lo que passa es que, dintre'l seu propi territori, el català de la Catalunya francesa ha anat corrompent-se i descomposant-se per la infiltració del francès, i que una bona part dels habitants del país, sobre tot els pertanyents a les capes superiors de la societat, han anat adoptant la llengua francesa.

La desnacionalització lingüística del Rosselló es fortíssima. Com en les altres terres de França de llengua no francesa, la parla pròpia tendeix a desaparèixer, desallotjada per l'invasió creixent del

francès. Si'l procés de desnaturalització lingüística, en curs de molt temps ençà, no's vegés contrarrestat o deturat, al cap de molt poques generacions no's parlaria altra llengua que la francesa en el territori de la República. El català del Rosselló moriria, com el provençal, com el llenguadocià, com el bretó. La força d'absorció del francès a França ha estat i es molt més grossa que la del castellà a Espanya. M. Leguiel escriu «que'l català rossellonès s'es trasmutat fonament, amb el contacte del francès, i que's trasmuta continuament més i més, fins que arribarà'l dia, no massa lluny, de que'l francès l'haurà suplantat completament.»¹ El doctor Fritz Holle, en un superficial estudi contingut en el volum del Primer Congrés de la Llengua Catalana, contradiu les assercions de M. Leguiel, però no adueix cap argument, ni convenç gota.² Vindrà una reacció suficientment enèrgica contra aquest procés d'unificació? Avui per avui, es excessivament exposat donar una contesta a l'anterior pregunta. Els símptomes de renaixença ja hi són en algunes de les velles llengües particulars de França. Es, però, difícilíssim fer-se càrrec de la transcendència llur.

La parla rossellonenca dels nostres dies ha arribat a un grau avançat de descomposició. Més que una llengua, es un *patois*. La llengua catalana sofreix una fatal anèmia en el Rosselló. L'Horaci Chauvet, a qui podem donar el nom de catalanista, calcula en una proporció del 50 per 100 la part de mots francesos que avui conté el llenguatge parlat rossellonès.³ Quan s'escriu o's parla en català veritable, la gran majoria dels rossellonesos, àdhuc moltes persones il·lustrades, no l'entenen. «Sovint sentim rossellonesos de certa cultura intel·lectual — diu en Chauvet — plànyer's de no entendre gens l'estil dels prosistes o poetes que colaboren a la *Revue de la*

1) LEGUIEL: *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*. Juliol de 1906, pàg. 102.

2) FRITZ HOLLE: *La frontera de la llengua catalana en la França meridional*. Pàg. 335 del volum referit.

3) *Le problème de la Langue Roussillonnaise*. Article publicat en *L'Indépendant*, de Perpinyà, del 27 de maig de 1911.

No obstant, es probable que la proporció calculada per en Chauvet sigui exagerada, ja que aquest, en el mateix article, cita com a mostra de barbarismes, els mots *muntar* i *gorir*, que són perfectament catalans.

Se veu que entre'ls catalanistes del Rosselló succeeix ara lo que succeïa abans, i encara succeeix, poc o molt, a Catalunya. Les paraules que allà s'assemblen a les franceses, com les que aquí s'assemblen a les castellanes, són titllades de barbarismes, molt sovint sense raó.

Société d'Etudes Catalanes o a *La Veu del Canigó*.¹

Entre'ls mateixos amadors de la llengua i de la literatura catalanes força n'hi ha que són incapaços de pronunciar correctament un discurs en català. L'escriptor que firma *Jean-Paul* a *L'Indépendant*, confessava fa alguns mesos que, amb motiu d'un banquet de felibres, havia volgut pendre la paraula en català i que's trobà, pera fer-ho, amb grans dificultats. I deia als seus lectors: «La majoria de vosaltres, sens dubte, s'imaginin que saben parlar català perquè sostenen una conversa de dos minuts en aquest idioma, perquè s'en serveixen pera donar una ordre als llurs criats o pera vituperar un carreter que'ls barra el pas. Voleu tenir consciencia del vostre desconeixement escandalós de la llengua catalana? No teniu de fer més que sotsmetre-us a la prova que jo acabo de sofrir. Aixiqueu-vos en mig d'alguns amics i adreceu-los una alocució en català. Immediatament quedareu estupefactes i avergonyits de veure faltar-vos els mots o de constatar que'ls que pronunciareu no seran més que mots francesos, als quals sols haureu posat el ridícol fals nas de una assonancia catalana.»

Conta *Jean-Paul* que, després de publicat el seu article en que feia tals afirmacions, un cert nombre de persones van voler intentar l'aventura, i que fracassaren completament. Aquestes persones van haver de confessar que «es perfectament cert que no més som capaces de dir algunes frases usals en llengua catalana; però el parlar en català, el pensar en català, ens es cosa impossible.»²

Un article d'en Jules Escarguel que acaba de publicar-se en *L'Indépendant* confirma la situació deplorable de la llengua catalana al Rosselló. S'hi diu, en efecte, que'ls perpinyanesos no entendran gaire bé als actors catalans que han de donar aquesta setmana a Perpinyà unes quantes representacions d'obres del nostre teatre.³

Ont més se conserva el català es, naturalment, en les poblacions rurals, per més que també s'hi troba una forta influencia del francès. Parlen català els vells, i molts d'aquests no entenen altra llengua. Els joves ja saben el francès. En nombrosos poblets ont algunes dècades enrera els clergues predicaven en català, avui hi prediquen en francès. Es significatiu el costum seguit en algunes iglesies rurals, ont se diuen en francès tots els sermons, fòra del

de la missa primera, a la qual no més hi van els vells.

Com sol succeir casi sempre en els processos de corrupció d'una llengua, lo més corromput del català rossellonès es el vocabulari. La sintaxis està força extrafeta. Se conserva millor la morfologia. El català del Rosselló ha esdevingut un llenguatge vulgar, plebeu, baix. «La llotja s'engitana», ha escrit el poeta rossellonès Josep Pons, en els versos del seu bell llibre *Roses & Xiprers*.

EL MOVIMENT LITERARI ROSSELLONÈS

Durant la segona mitat de la passada centuria, se produí en el Rosselló un començament de renai-xença literaria. Escriptors i poetes com Pere Courtais, F. Marteau, J. Pepratx, Pere Talrich, mossèn Boixeda, etc., honoraren la llengua materna. L'obra poètica d'en Verdaguer tingué en el Rosselló una remarcable influencia. Al cap d'un quant temps de l'aparició de *L'Atlàntida* se celebraren a Banyuls de la Marenda unes festes literaries catalanes. Entre un cercle reduït d'amics de la nostra literatura, alguns dels autors catalans, principalment en Guimerà, en Bosch de la Trinxeria i en Francesc Matheu, eren llegits i admirats. Més aquest moviment, que correspon a l'època romàntica i flouresca de la literatura catalana, no va esser gaire intens i amb prou feines va deixar rastre.

En els primers anys de la present centuria el moviment català del Rosselló s'accentuà quelcom. Alguns esperits cultivats — en Joan Amade, l'Amadeu Pagès, en Pere Vidal, l'Horaci Chauvet — hi prengueren part activa. Aleshores havia arribat al bisbat de Perpinyà Monsenyor Carsalade du Pont, qui desde la seva seu emprengué una campanya francament catalanista. Les seves pastorals recomanant l'ús de la llengua del país són ben conegudes. En Pere Vidal, bibliotecari de Perpinyà, fundà la *Société d'Etudes catalanes*, que publicà una revista. Posteriorment l'Horaci Chauvet va fer aparèixer *La Veu del Canigó*, i fa cosa d'un any que va començar a sortir la revista trimestral d'història i d'arqueologia *Ruscino*, dirigida per en Pere Vidal. En aquests mateixos intents pot veure's la feblesa del moviment desenrotllat fins ara. Els susdits periòdics i revistes són bilingües de català i francès, predominant generalment el darrer. La llengua catalana es, en ells, més un tema d'estudi que un instrument normal d'expressió escrita. Els llibres catalans tenen un mercat escassíssim en la Catalunya transpirenenca. El professor de Perpinyà mossèn J. Blazy diu: «Demanen a les llibreríes de Perpinyà, de Prades i de Ceret, quant de llibres catalans se com-

1) *Ibidem*.

2) JEAN-PAUL: *Al nostre Rosselló*. Article publicat en *L'Indépendant*, de Perpinyà, el 7 de janer de 1912.

3) J. ESCARGUEL: *Le Théâtre Catalan a Perpignan*. Número de *L'Indépendant* del 30 de mars de 1912.

pren cada any. Cada una us respondrà: Dos o tres al mes.»¹

Darrerament han surgit alguns poetes de valua, inspirats en les noves corrents literàries i completament integrats en el moviment general català. Poden esmentar-se els noms d'en Josep Pons, l'autor exquisit de *Roses & Xiprers*, i d'en Pau Bergue. Ells són els qui han plantejat el problema de la llengua rossellonesa. L'Horaci Chauvet exposa aquest problema en els següents termes: «Dugues corrents—diu—se manifesten netament en la nova escola poètica rossellonesa: els uns volen fixar el català rossellonès; no es que tinguin l'intenció de recullir fonèticament amb tots els seus barbarismes el català que senten parlar; però sostenen que la llengua parlada en el Rosselló se basta a sí mateixa i que pot ésser, científicament, reconstruïda amb caràcter propi i recursos suficients. Amb aquest fi arrepleguen actualment els elements d'un diccionari que seria el monument del català rossellonès i la resultant definitiva i sintètica dels escrits de tots els autors que han viscut en la nostra terra. — Aquesta teoria afalaga nostre amor propi, però té un inconvenient: el de donar per resultat un lèxic pobre... — L'altra teoria evita aquest inconvenient: consisteix en girar-se vers la Catalunya espanyola i inspirar-se en la brillant literatura dels nostres veïns. — Està basada sobre'l principi que no hi pot haver pera l'escriptor més que una sola llengua catalana, així com no hi ha més que una sola llengua francesa: en efecte, la classe obrera francesa, el pagès de les nostres províncies, no parlen pas el francès com l'escriuen els nostres autors, i ningú pensa en editar obres pera afirmar l'existència del francès auvernyès o del francès *berrichon*.»²

El poeta Pau Bergue, autor d'obres «finament cissellades i ricament vestides», com diu en Chauvet, es el campió de la corrent literària que pot anomenar-se pan-catalana. Succeeix, però, que ben pocs dels compatricis d'en Bergue entenen el llenguatge que usa. «I tal es el dilema — segueix dient en Chauvet — amb que lluiten els nostres poetes del terror: oblidar que existeix enllà dels Pirineus una literatura catalana ben viva i acontentar-se amb els recursos pot-ser insuficients de la parla rossellonesa, o bé anar a completar el llur bagatge literari a l'altra banda dels Pirineus i arriscar-se a restar incomprès. — La primera manera es més seductora

desde'l punt de vista de la vulgarització regional; la segona sembla més llògica».¹

L'ENSENYAMENT DE L'HISTORIA LOCAL

L'història de Catalunya i la pròpia història local del Rosselló són casi bé desconegudes dels rossellonesos. Aquests saben generalment que la llur terra visqué sota la dominació dels visigots i dels alarbs, que formà part dels reialmes d'Aragó i Mallorca, que constituï el comtat del Rosselló, que estigué sotmesa als reis d'Espanya. Però no tenen d'aquests fets una noció clara; no són capaços de fixar el temps aproximat d'un període històric ni de precisar una data.² L'història del país es molt menys coneguda en el Rosselló que en la nostra Catalunya; i això que aquí ho es ben poc.

Aquest deplorable fet està, no obstant, en camí d'ésser corregit. Desde'l primer de janer d'enguany l'ensenyança de l'història local figura en el programa oficial de l'ensenyament primari. Això passa a la unitaria França. Lo que s'ha conseguit allí, no ha pogut conseguir-se encara aquí després de tants anys de propagandes catalanistes i de tantes *influències* catalanes sobre'ls partits espanyols. Amb l'esmentada disposició ha coincidit la publicació d'un manual escolar titulat *Petite Histoire du Roussillon*, escrit per tres mestres, els senyors Chevalier, Pacoreil i Dagneaux, i subvencionada pel Consell general dels Pirineus-Orientals.

L'ESDEVENIDOR

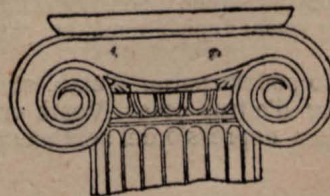
Creiem haver donat, dintre'ls límits reduïts de aquest breu estudi, una idea de la situació en que's troba en el Rosselló la llengua catalana. La nostra impressió no es gaire optimista. Però admetem les possibilitats d'una futura accentuació del fins ara feble moviment lingüístic i literari català-rossellonès. Les noves tendències descentralitzadores i regionalistes que's manifesten amb força en la política francesa, poden afavorir eficaçment la renaixença de les llengües particulars de França.

A. ROVIRA I VIRGILI

- 1) H. CHAUVET: *Le Problème de la Langue Roussillonnaise*.
- 2) JEAN - PAUL: *Al nostre Rosselló*.

1) J. BLAZY: *Consolidació del català al Rosselló, Vallespir i Conflent*. Volum del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, pàg. 550.

2) Francès *berrichon* es el que's parla a la regió del Berry, antiga província de la França.

INTERVIUS & INFORMACIONS

CONVERSA AMB EL DOCTOR MARTÍ I JULIÀ

L'Assamblea de Tarragona. — La depressió del Nacionalisme. — El socialisme nacionalista.

EL Dr. Martí i Julià ens reb amablement, en el seu confortable despatx de metge. La penorietat del temps ens ha obligat a intentar l'interviú aprofitant la consulta mèdica.

N'hi demanem excuses d'aquesta incorrecció al Dr. Martí. El Dr. Martí troba que hem fet molt bé i, multiplicant la seva benevolència, ens alaba calorosament el propòsit de la nostra publicació i ens promet l'adhesió i la col·laboració.

Animats per tant falaguer començament, anem a iniciar el foc.

— Què'm pot dir, estimat doctor, de l'Assamblea de Tarragona?

— D'això, res. La comissió celebra reunions i encara no ha pres cap acord en concret. De manera que no li puc avançar cap notícia.

— Però de ponències, de proposicions, d'orientacions, què hi hà?

El nostre interlocutor eludeix una resposta categòrica. Decididament, el Dr. Martí, tant amable i complacent, no vol parlar sobre aquest punt. Hi ha en ell alguna cosa que crema.

El cronista se sent un xic intrigat per aquesta actitud. Què pot passar en la preparació de l'Assamblea tarragonina que obligui al president de l'*Unió Catalanista*, a negar-se en rodó a parlar-ne? Creiem un dever insistir e insistim. La negativa, suavitzada amb corteses excuses i amb la consideració de raons poderoses, es la mateixa d'abans.

Però nosaltres ens llancem pel camp de les suposicions i les formulem en forma interrogativa. Es què no hi ha acord entre'ls representants de les tres fraccions catalanistes que formen la Comissió organitzadora de l'Assamblea? Algú troba massa nacionalistes els acords que's proposen?

El Dr. Martí, preparat contra'l xàfec de les nostres preguntes, no'ns respònd sinó amb excuses i mitges paraules que no diuen res. No volem insistir més, però creiem poder deduir alguna cosa de la conversa. L'actitud de l'interviuat davant el nostre inquiriment i altres mitges notícies caçades d'altres individus de la comissió, ens permeten establir pel nostre compte que, efectivament, no hi ha tot l'acord que fora de desitjar en l'organització de l'Assamblea. Més encara: que alguna fracció recula i sent repugnància per alguns acords de pur nacionalisme, incompatibles amb unes novíssimes orientacions que d'un quant temps ençà se preconitzen.

— Doncs si no podem parlar d'això, amic doctor, haurem de parlar d'altres coses. Vostè creu que hi ha, en efecte, una depressió del sentiment nacionalista?

— Innegablement, amic meu, innegablement. Fa alguns dies que alguns prohoms regionalistes deien que no, fundant-se en que ara tenim diputats i regidors, i's guanyen eleccions amb la bandera de Catalunya. Però jo veig la vida al meu costat, que es més eloqüent que aquestes manifestacions isolades. I la vida'm diu que mai com ara havia sentit tant parlar en castellà per gent catalana; que mai com ara havia vist el jovent i el poble tant despreocupats de la nostra deria patriòtica; que mai com ara havia vist l'indiferència de la col·lectivitat, enfront dels mals de la patria i el silenci de tothom quan se parla d'aproximacions i de polítiques evidentment anti-catalanes.

L'interviuador se permeté adherir-se a la opinió, al seu modo de veure, justa i encertada, de l'honorable patrici. Seguint la lògica il·lació de la seva idea, demanà novament:

— I quines causes creu vostè que han produït aquesta depressió?

— Pera mí, una de les més importants, ha sigut la manca de contacte entre'ls intel·lectuals catalanistes i el poble. Una idea, ben cert que no pot viure sense que l'impulsin les classes intel·ligents; però tampoc tindrà cap eficàcia si no's fa carn en el poble. I això ha passat amb el Nacionalisme. Ningú s'ha cuidat de fer-lo arribar al poble. Reclòs en la torre d'ivori d'uns quants intel·lectuals egoistes, s'ha marcit com una planta de saló. Ademés, desde la Solidaritat cap aquí s'ha fet una política de prudència, de condemnaçió de tot esclat passional. Amb això s'ha conseguit aplanar el poble i llevar-li aquell sentit de sana agressió que tant necessiten totes les causes i més que ningú necessitem els catalans, inclinats com som per un excés de bondat, a la resignació i a la passivitat. La crisi ha tingut de venir, després de no fer res pera'l poble, més que predicar-li calma, mesura i correcció, coses que podran ser bones després del triomf; però que no m'ho semblen gaire en l'hora de la lluita encesa en que estem i hem d'estar encara per molts anys.

Assentírem i seguírem preguntant:

— I què creu que s'ha de fer pera remeiar això, pera tornar an aquella pristina acometivitat que era la gran manifestació de la força de la nostra causa?

— Jo això fa temps que ho tinc decidit. Per mí hem d'anar dretament a la formació del partit socialista obrer amb base nacionalista.

La veritat, ens eren conegudes les idees radicalíssimes del Dr. Martí, però'ns semblà que havíem de demanar aclaració respecte al sentit i l'alcanc de les seves paraules.

— Però bé, quina mena de socialisme, amb quins compromisos? — tinguérem de preguntar.

— El socialisme obrer internacional, tal com se predica a Europa, amb tots els compromisos i conseqüències. Unicament hem de portar-hi an aquest socialisme el nostre sentit nacional, la nostra organització com a agrupament independent, l'emancipació de la funesta tutela de l'obrerisme a l'estil espanyol. Per lo demés, federat i unit amb el socialisme de tot el món.

— Però això, Dr. Martí, qui ho farà? Qui l'empendrà aquesta obra evidentment necessària, però costosa i difícil?

— Un o altre. No ho vulgui saber qui. El cas es que s'ha de emprendre com remei suprem de la causa nacional de Catalunya. Jo li dic que tinc fe en els nostres destins, perquè crec en el meu poble. Però no veig altre camí que aquest pera arribar al triomf de Catalunya. I si creguéssim que aquest camí no's pot seguir, no podríem creure en Catalunya, que no més triomfarà, n'estic segur, quan la seva formidable massa de poble estimi la seva causa i la posi en mig de la seva bandera.

La fe amb que'l nostre interlocutor parlava d'aquest tema, ens reconfortà. Tots els nostres radicalismes, ara sense objectiu per no trobar plaçament en nostra terra, revisqueren amb gran esclat. Comentàrem el tema, ovirant la seva gran transcendència; constatarem la necessitat de que s'emprenguéssim la nova orientació. Tinguérem de parlar dels obstacles amb que l'empresa toparia. El Dr. Martí ens declarà amb enèrgica fe:

— Jo li dic que això's farà, amic meu. Jo li prometo que si passa lo que jo'm temo, hi serem molt aviat al començament de la gran empresa. Quin resultat donarà avui per avui, no ho sé; però gairebé m'atreveria a dir-li que de començar-se l'intent molt aviat, si que's començarà.

No volguéssim més explícit el Dr. Martí i Julià. Però no creieu, amics, que qui parla amb aquest foc d'una obra en projecte, no pot parlar d'una obra aïllada?

L'interviu era acabada. Donàrem gràcies al Dr. Martí, que'ns despedí amb aquella enèrgica cara de bon home, il·luminada per un amical somriure, en la qual els enormes vidres obsessionants dels lentes hi posen com una serena fredor.

Ara ens resta, abans d'acabar, donar novament mercès al president de l'Unió Catalanista, doctor Martí i Julià, i demanar-li perdó si'ns hem permès estampar pel nostre compte algunes insinuacions que ell no feu i algunes deduccions que nosaltres hem cregut lògiques i rectilínies.

CLAUDI AMETLLA

NOTES & FETS

Desde'l número vinent, s'encarregaran de la crònica musical d'aquesta REVISTA el mestre Jaume Pahissa i de la secció titulada *El mirador de la Rambla* en Marius Aguilar.

L'excés d'original ens ha privat d'insertar algunes de les seccions setmanals, entre elles la de *Qüestions de Dret*, que va inclosa en el sumari.

Gloses ciutadanes

DE cop i volta l'Enriqueta ha restat sense la macabra corona que'ls reporters li teixien amb rares flors de fantasia, fantasia digna d'un enterrament! Tothom ho ha sentit; tothom estava amb el crim de l'Enriqueta com un infant amb una lleminadura, com un gos amb un òs. Aquesta darrera es l'imatge precisa.

Les informacions s'han arronsat porugues. Tota la literatura policíaca de Sherlock Holmes i Nick Carter que's revifava exasperada, s'ha esvaït de sobte, com una pel·lícula quan s'encenen els llums. El concurs de pares cercadors de fills ha perdut animació: gairebé resta desert. L'Enriqueta no es la bruixa somniada, la que'ns mereixem els homes del Noucents; explotava els animals com una bruixa antiga qualsevol; segurament feia els engüents de sagí de conill i sang de gat. Bah! un crim vulgar. No hi ha cosa menys interessant pera'l vulgus que els actes vulgars.

L'Enriqueta d'ara, sense auriola, amb prou feines se podrà aprofitar pera fer por a les criatures.

Oh cruel desencant! Quantes esperances falagueres s'han fos com la neu dels cims, en aquests temps de primavera!...

***

Més, tot no s'ha perdut. Lo passat, no ha passat debades. Devegades el Destí vol que de tristes causes surtin els efectes més joiosos e inesperats.

Atrets pels descomunals prestigis de l'Enriqueta vingueren de Madrid tres reporters com tres cavallers de conte de fades: l'esmolada ploma sota l'axella, el gran xamberg de gairell i fent l'ull viu com un hèroe de novela picaresca.

Eren *hidalgos*. Malgrat l'amarg desengany que s'enduïen de l'Enriqueta, al retornar a la cort han cantat uns goigs en honor de Catalunya, en la tornada dels quals li deien germana gran i treballadora, i sortien les xemeneies erectes amb fum i tot. Després de l'elogi, els diaris madrilenys han parlat de fraternals abraçades i de mans que s'uneixen en crispació d'amor, com en els escuts cursis de les nacions pervingudes...

Sols trobo un xic lamentable que hagin vingut a esquinsar el puríssim vel que recatava'ls nostres sentiments uns ambaixadors de tant fúnebres intencions. Aquesta abraçada sobre un munt fantàstic de òssos humans pren un caient macàbric que entristeix i corseca les esperances. Jo no sé'l pobre escultor que hagi d'eternitzar en marbre aquesta gesta com s'ho farà pera donar vida a tant esgarriós símbol.

CARLES SOLDEVILA

Poetes catalans d'ara

Joan Maragall

Pera inaugurar aquesta secció, honrem les nostres planes amb [un fragment de *Nausica*, la tragedia pòstuma del gran poeta que fou en Joan Maragall.

El «Sindicat d'Autors dramàtics catalans» que ha organitzat la present temporada al Teatre de Catalunya (Eldorado), té anunciada pera'l dissabte vinent l'estrena d'aquesta obra d'en Maragall.]

La tragedia té per argument l'arribada d'Ulises a l'illa dels feacis, la seva trobada amb Nausica, filla d'Alcinous, rei de l'illa, i la profunda torbació que produeix en el cor de la donzella el pas de l'hèroe, fins que aquest empren el retorn a Itaca en la nau del rei, curulla de presents que li recordaran en el repòs de la seva llar la generosa hospitalitat rebuda.

El fragment que publiquem a continuació es un himne al sol que entona Daimó, el vell poeta, al començament del tercer acte.

DAIMÓ

en una terrassa del palau que s'avença en un costat de l'escena

*Vina, rei lluminós, alça-t del mar,
Oh, tu, que dus la lira d'or i cantes:
Vina a alegrar la terra, gloriós,
Espolsant la daurada cabellera.
Tu, jove eternament, de l'ull brillant,
Que aclareix terra i cel amb la mirada.
Tu, de l'arc resplendent, que, d'un sol tret,
Llences innumerables les sagetes.
Tu, que en Delos hagueres ton breçol,
I en Delfos parles an els teus oracles.
Ja que mos ulls no poden ser alegrats
Per ta llum, senti al menys la teva ardència,
I et lloaré més fort que l'altra gent
I en ma veu sentiràs la veu d'un poble.
Tu regnes sol en l'èter, resplendent
De ta mateixa llum quan fas el dia,
I tu mateix ets el qui fas la nit*

*Quan cobreixes ton rostre amb un vel d'astres.
Tu fas florir la terra i brillar el mar,
Fas granar les llevors, fas els fruits dolços,
I colores i asseques les verdors
I ets el principi i fi de tota cosa.
Ta citara sonora ompla l'espai
I tot vibra en el món al compàs d'ella;
Les seves cordes baixes fan l'hivern,
Les més altes estiu i primavera;
I les races dels homes amb sos reis
Marxen obedients a ta harmonia.
Doncs, vina a renovar la llei del món,
Alça-t, Febus, del mar: fes un nou dia...*

El sol ixent el toca

*Sento damunt del rostre'l primer raig,
Damunt dels meus ulls morts, damunt ma boca...
Beneïda escalfor que m'entra al cor,
Beneïda claror que no puc veure.*

JOAN MARAGALL

Prosistes catalans d'ara

J. Massó Torrents

UN CONTRABANDISTA ¹

EN Cames havia arrencat de Vilallonga i feia tota la pujada a cavall fins ben aprop de les roques d'en Mercé. Desde algunes sortides s'estalviava a les costes perquè'l cançaven; a les baixades, en canvi, encara estava a punt de doblar el camí qualsevol; lo cert es que en ell no era ben bé un mèrit perquè les seves cames eren llargues i tenia la petja ferma i segura. La seva flaqueza li provenia del pit.

Se'n solia endur en Tubau com a moço de peu, en Tubau que no callava mai tot lo llarg del camí, un pic havia encetat la conversa. Pel poble enraonava poc, era no més en posant-se en marxa que li entrava la parlera. Pensava alt, i totes les qüestions de veïnat i les xafarderíes de la seva muller les anava descapdellant a tota veu, tot seguint l'euga i, en ocasions que la costa era sobtada, agafant-se-li a la cua. En Cames, mal colocat dalt de la bestia, sense respondre-li mai, se deixava condormir amb la xerrameca del vell. En Tubau se alabava d'haver estat presoner dels carlins a Camprodon, ont mai tenia recort d'haver patit més fam ni més gana; d'ençà d'aquell fet s'alabava també de no creure en capellans ni en metges, car tots anaven al seu negoci, com ell mateix. Tota la seva fé se concentrava en les oracions i les creus que solia fer la seva dòna, que tot ho curava i tot ho sabia. Parlava de les seves cures amb certa unció i creia fermament, com ella, en les arts de bruixeria i en revinents i en malsdonats i en la gent que fa patir.

En Cames, rebrot d'una niçaga de pastors, carnicers i tractants en bestiar, s'havia tornat a entregar al contrabàndol, d'ençà que havia complert el servei. De noi i de jovenot havia sempre seguit al seu pare; era un dels més guapos i sapats minyons d'aquells rodals. El motiu li venia de que, assegut, pareixia no saber que fer-se de les cames i també de les llargues gambades que pegava en posant-se a caminar.

Durant els tres anys d'artiller va espatllar-se bon xic, la seva complexió no essent apta pels abusos als quals amb alguns companys d'armes s'havia entregat. Malgrat això, amb el seu aire formalot, poc rialler de natural, amb la mateixa consciència havia servit en l'exèrcit que ara complia'l seu arriscat negoci del contrabàndol. Estava al caire de tornar els trenta i restava fadrí, vivint sol amb sa mare. Feia extrany veure aquell homenàs montat i a peu un vell de setanta, menut i secallò.

No gaire lluny de l'indret dels rocs d'en Mercé, en Cames va descavalcar i en Tubau amb l'euga varen entornar-se'n, emprenent la devallada. Durant un tall de camí encara l'airet matinal ens trametia alguns mots saltats del llarg soliloqui a alta veu d'en Tubau, que anaven fent-se confosos gradualment a mesura que la distància'ns separava; una estona vàrem passar que encara'l sentíem sense veure'l.

El dia, que havia anat trencant durant la pujada deixant-nos tot just entreveure'l veïnat de Feitús als nostres peus, ja era ben alt al punt d'entrar en la collada del Costabona. Aquell maig era ben dolç; ran mateix de les clapes de neu que a raigs mormoladors s'anaven fonent, hi esclatava la més esplèndida florida de jonquilles formant altres clapes d'una nova blancor piguellejada de groc, exteses gaire bé tant com aquelles que la neu formava. Després, en arribant als rocs de Rotlà, en Cames ens els ensenyava com relíquies d'aquell personatge que la llegenda ha transformat en un Hèrcul pireneic: la rocaça enorme ont ell seia amb les marques ferotges de sa masculinitat, l'abeurador del seu cavall; i, tot mostrant-nos-els, ens deia: «Aquí ell i el seu cavall se reposaven quan venien llaçats.»

En una de les tantes fonts de la Perdiu que's troben pels alts paratges, provinents de les neus en fosa, vàrem fer un prim dinar. Els daltabaixos ens voltaven i podíem posar una cama a França i l'altra a Espanya sense adonar-nos que allò fossin fron-

1) Del llibre en preparació *Croquis pireneics* (tercera sèrie)

teres. En Cames se'n reia pla bé de les demarcacions dels Estats, que en aquells baralts no s'hi veu rastre de fites! Comprava bestiar al Conflent i entrava ramades de xais i de vedells de la manera més traçuda que podia, havent sabut trobar la manera de prescindir dels carrabiners que, per altra part, no'l solien gaire molestar. Oh el fereset paisatge ont reposàvem aeguts de cara al cel i els braços sota'l cap! Lleugeres bromes passaven galopant i la màgica volta del cel romaníja perxò quasi sempre rasa, llisa; tot a l'entorn nostre unes grans llepades de neu formaven cresteres i baumes brillejantes tot dentellejant aprop dels rierols en que's fonien. Sobtósament se va fer sentir un brogit de rocs que s'escorrien per un tarter i en Cames ens senyalava un isart, que va passar rabent aprop nostre. Tot seguit divisàrem un escamot de sis, alerta'l cap airós, que desapareixia quasi sens tocar terra, volant, deixant-nos com una halenada de gràcia i de llibertat.

Mes la jornada era encara llarga i les hores comptades: ens calia apretar el pas. En Cames no era massa amic de garlar, mes li agradava mostrar-nos quelcom pel camí. En el desolat pla de can Magre ens va fer veure la calavera d'un vedell perdut per ell en el darrer viatge, en mig d'una furiosa tempestat de vent. Ens parlava, amb frases curtes i trencades, de les amargures de l'ofici, dels perills del mal temps i de les neus, de lo arriscat que es passar bestiar per aquelles altituds.

Per les esquerdes de Rojà varem anar a parar, pel llarguíssim camí empedrat de la Tira, nom que tant ofèn als seus veïns, al vilatge de Pi. A la plaça hi havien balles; les noies llufen llurs cofes les millors i algunes hi duïen enronada una corona de flors; llurs fringaires, vestits vulgarment de negre, hi feien bracet, amb desig de emportar-se-les a un lloc solitari.

El nostre company de camí allí acabava'l seu per aquell dia: a Pi havia trovat coneixences, quasi tothom li deïa quelcom. A nosaltres se'ns va presentar ell mateix l'*instituteur*, un francès del nord que's trobava expatriat en aquell vilatge català. Tenia l'aspecte miseriós i no semblava fer de gust el seu delicat ofici; a les poques paraules ens va fer sentir tot el seu despit contra la llengua parlada en aquells pobles; aviat varem comprendre com devia fer-lo sentir encara més, aquell seu despit, an els fills d'aquells pagesos i de quina manera més poc agradosa'ls devia fer aprendre la llengua que ell tenia com a natural.

A entrellusca varem pendre comiat d'en Cames, a la fosca emprenguerem el camí dret a Sagorra i a Vernet. Com que no'ns mancava delit després d'aquella llarga jornada a peu, trobant els juglars a

punt de fer ballar, en arribant a la plaça de Vernet, encara vàrem fer-hi un parell de balls abans d'entregar-nos de plè a les delícies del repòs.

***

Al cap de cosa d'un any, de passada cap a Setcases, vàrem deturar-nos a Vilallonga preguntant per en Cames. El simpàtic contrabandista havia mort físic. Al cap de poca estona trovàrem en Tubau que'ns ho va dir senzillament, i vàrem conèixer la trapacera de la seva muller, petitona i de llavis prims, que amb un aire saberut, entre una colla d'altres coses, ens va dir:

«Si sa mare li hagués fet els perfums que jo li deïa — farigoles, pinyes bordes —, potser se li hagueren estobat un xic els canons.»

J. MASSÓ TORRENTS

Comentaris breus

Catalans, llemosins, provençals...

QUÈ som els catalans? Quí som?

Caldríja aclarir-ho. Perquè, ara de poc, en alguns periòdics de Madrid hem llegit, entre dolces paraules adreçades a Catalunya, conceptes que'ns han alarmat un poc i ens han desorientat un molt.

En un article de l'*A B C*, don Lluís Anton del Olmet parlava de l'Adrià Gual. Deïa que aquest «*ha sido un rebelde, un tremendo rebelde contra la invasión castellana*» i que «*hace años, cuando se le hablaba de Madrid, sonreía desdeñoso, esquivo, enigmático*». I entre mig de les anteriors frases, l'home hi clava aquesta altra: «*Ha soñado alguna vez en hincar la potente garra lemosina sobre todas las tierras del orbe.*»

Els catalans som, doncs, llemosins. Encara estem així.

Però, no; ja no ho som. L'esser-ho ha estat qüestió d'hores. Al vespre del mateix dia en que'l matinal *A B C* publicava l'article del senyor Anton del Olmet, apareixia a *La Tribuna* madrilenya un altre article germanívol, en el qual el senyor Tomàs Borràs, — qui, malgrat el seu nom català no es, per lo vist, català, — escriu: «*Los castellanos vemos en Cataluña a nuestra hermana mayor, la hacendosa, la trabajadora hermana mayor que tiene unos ágiles dedos para la costura, y una voz regalada para cantar estrofas provenzales...*»

Els catalans no som, doncs, llemosins: som provençals. Millor dit, no sabem lo que som. Catalans, llemosins, provençals...

POLÍTICA EXTRANGERA

PRESENTACIÓ DEL *BILL* DEL *HOME RULE* IRLANDÈS
= ALEMANYA, ITALIA I TURQUIA. = DIVERSES NOTES

ARRIBEN els moments decisius pera la causa de l'autonomia irlandesa. El projecte de llei concedint el *Home Rule* a l'Irlanda serà presentat al Parlament immediatament després de les festes de Pasqua. Així ho declarà Mr. Asquith, el dia 11 del mes passat, a la Cambra dels Comuns. I els governants anglesos acostumen a complir la paraula que donen. Mr. Asquith no es el senyor Canalejas.

La proximitat de la gran batalla definitiva posa un màxim hardiment en els bàndols contraris. Partidaris i enemics del *Home Rule* extremen llurs respectives propagandes i se disposen a fer el suprem esforç. La febre produïda en el Regne Unit per la qüestió d'Irlanda hauria estat encara més forta si la gran vaga negra no hagués xuclat durant tres setmanes l'atenció pública. Tots aquells qui hagin anat seguint la marxa de la qüestió irlandesa en el darrer quinquenni, han de sentir ara l'emoció intensa de les hores transcendents, mestresses de l'avenir, dictadores de destinacions.

Es oportú i es interessantíssim, en aquestes circumstancies, examinar un dels més greus aspectes de la qüestió: l'actitut del poble anglès. Quin es l'estat d'esperit de l'opinió britànica al presentar-se novament un projecte de *Home Rule*? Prou sabut es que en 1886 i en 1892 Mr. Gladstone fracassà en els seus intents de concedir l'autonomia a l'Irlanda, a causa de la vivíssima oposició de la majoria dels anglesos. Aleshores l'opinió anglesa era hostil al *Home Rule*. Ho es encara avui?

En Ramir de Maeztu, en una de les seves cròniques londoneses del *Nuevo Mundo*, venia a dir, setmanes enrera, que l'hostilitat dels anglesos al *Home Rule* persisteix. Afegia que'ls mateixos lliberals britànics, aliats d'un quant temps ençà amb els nacionalistes irlandesos, no senten per aquests cap afecte cordial. I seguia dient que havien acceptat l'aliança perquè'ls era necessaria en el Parlament, no pas per cap convergència d'ideals.

No té gaire raó en Maeztu. Les seves afirmacions esmentades, que'ls conservadors anglesos han repetit cent mil cops, han estat altres tants victoriosament refutades pels lliberals. Que no es un baix interès polític, una necessitat parlamentaria, lo que ha fet acostar nacionalistes irlandesos i lliberals anglesos, ho demostra'l fet d'haver recomençat els

darrers la política favorable al *Home Rule* en temps del govern de Mr. Campbell-Bannerman, quan tenien a la Cambra dels Comuns aquella majoria enorme, aixafadora, que sortí de les eleccions generals de 1906 i no necessitaven pera res els 80 vots irlandesos.

Es evident que, sense haver desaparegut del tot les prevencions contra el *Home Rule* i l'antipatia envers l'Irlanda, s'ha modificat considerablement el vell estat d'esperit dels anglesos. No's liquida en quatre dies un llegat d'odis i d'agravis tant formidable com el deixat per les lluites seculars entre l'Anglaterra i l'Irlanda. Més aquest llegat ja ha minvat molt. Si no existeix encara un amor de germans entre irlandesos i anglesos, existeix ja una sincera amistat entre les seleccions dels dos pobles. Aquesta amistat quedà ben manifesta amb motiu de la visita a l'Irlanda que mesos passats organitzaren els lliberals del famós *Eighty Club* de Londres. En els actes que en aquella ocasió se celebraren hauria trobat probablement en Maeztu la revelació de la amistat naixent entre'ls dos països.

Fa poc que'l *Daily News* va publicar un editorial titulat *Ireland and the new generation*. En aquest article se constata el canvi operat en l'opinió. Els esforços dels anti-autonomistes pera redreçar l'espectre de l'intolerancia catòlica, que presenten com a conseqüència certa de l'establiment del *Home Rule*, tenen avui escàs èxit. «La present generació britànica — escrivia el susdit diari — pot examinar ara, lliure de temences religioses, el cas del *Home Rule* com un cas de millora del sistema de govern. Els homes d'aquesta generació apreciaran, com en 1886 i en 1895 els llurs predecessors no van poder ni van voler apreciar, la veritable essència del Nacionalisme, l'inutilitat i la futilitat dels penosos treballs pera aixafar-lo, la facilitat amb que s'en faria una font de força per la concessió de l'autonomia. Aquesta lliçó ha estat ensenyada a la nostra generació per l'exemple del Sud-Àfrica, com fou ensenyada als avis de la present generació per l'exemple del Canadà.» En aquest article el *Daily News* comentava diversos fets demostratius de les seves assercions, un dels quals es el fracàs, en la *Cambridge Union*, d'una moció hostil al *Home Rule* irlandès, rebutjada pels joves acadèmics de Cam-

bridge per 243 vots contra 184. «Vint anys enrera — remarcava'l diari repetit — Cambridge amb prou feines hauria escoltat la defensa del *Home Rule* i amb tota seguretat l'hauria condemnat. L'anti-autonomisme es una causa agonitzant, la causa d'una generació que sent els seus successors trucar a la seva porta.»

A l'hora actual, el perill gros pera'l *Home Rule* no està en l'actitut del poble britànic, sinó en l'afebliment del govern lliberal, que camina penosament, entravancat per dificilissims conflictes. Les eleccions parcials dels darrers mesos no han estat massa satisfactories pera'ls lliberals; i en una d'elles, la recent de Manchester, s'ha donat el cas alarmant d'haver sortit derrotats per un districte ont sempre triomfaven.

***

Anant cap a Corfú, l'emperador d'Alemanya ha passat per Venecia i s'ha entrevistat amb el rei de Italia. L'actualitat de la guerra itali-turca ha donat especial relleu a l'entrevista. Però sembla que aquesta no ha tingut l'importancia que de cop se li va donar. La premsa europea, començant per la germànica, ho reconeix així.

La situació de l'Alemanya entre l'Italia i la Turquia es incòmoda, delicada. Els alemanys són els aliats dels italians i els amics íntims dels turcs. Quína actitut havia d'adoptar la diplomacia germànica davant del conflicte entre'ls aliats i els amics? Com conseguiria mantenir les relacions amb els uns sense renyir amb els altres?

Alemanya se va avenir a l'ocupació de la Tripolitania per Italia; però amb la condició que aquesta no portés a la Turquia europea la seva acció militar. En part, doncs, deixa fer a l'Italia, i a l'ensems protegeix la Turquia. Es, en resum, una política de equilibris.

Quín objecte haurà tingut l'entrevista de Guillem II i Víctor Manuel II? Alguns creuen que l'Italia ha demanat a l'Alemanya que fes pressió sobre la Turquia pera que aquesta acceptés la pau a base de la cessió de la Tripolitania. La versió no es gaire versemblant. Tot decanta a creure que l'Alemanya no's prestaría a realitzar tal pressió. Altres opinen que'l rei d'Italia ha posat en coneixement de l'emperador d'Alemanya els propòsits d'eixamplar aviat el camp d'acció de les operacions italianes, si la Sublim Porta no cedeix.

Els italians creuen, en efecte, que la situació actual no pot continuar. «Després de l'entrevista de Venecia — escriu el *Giornale d'Italia* — s'han d'acabar els episodis dilatoris.» Exclosa la Turquia europea de l'acció militar italiana, el govern de

Constantinobla pot resistir. «Fins aquí — segueix dient l'esmentat diari — s'ha fet la guerra a cops de decrets reials, de polèmiques, d'interviews en els diaris, de notes i de memorandums diplomàtics; ara ja n'hi ha prou, i's tracta de fer la guerra amb les armes i de parlar a la Turquia per la boca dels canons.»

S'arribarà a intimidar els turcs? Russia exerceix d'unes quantes setmanes ençà la pressió sobre Constantinobla que no vol exercir Alemanya, i sembla que algunes altres potencies ho veuen amb marcada complacencia.

***

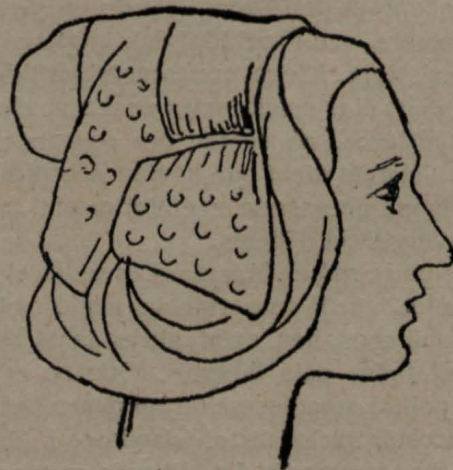
Els telegrams estrangers de la nostra premsa ja han comunicat que la Cambra dels Comuns ha rebutjat, per 222 vots contra 208, el *bill* del sufragi femení.

El *Conciliation bill* — així s'anomena — demanava el dret de sufragi, en les eleccions legislatives, pera les dones que siguin caps de familia (a la Anglaterra són un milió), les quals ja tenen vot en les eleccions municipals. Ha fracassat el *bill* perquè ha hagut de votar-se en circumstancies desfavorables. Molts diputats partidaris del vot femení se han abstingut ara de votar o han votat en contra, disgustats per les darreres fetes de les sufragistes violentes. Però es segur que no trigarà gaire a triomfar un *bill* semblant.

—Torna a trobar-se en un període agut la qüestió de Creta. Els cretencs persisteixen en considerar-se units a Grecia, i altre cop han elegit diputats pera'l Parlament d'Atenes, malgrat la disconformitat de les potencies titulades protectores de l'illa i les menaces de la Turquia, entoçudida en mantenir sobre Creta la seva sobirania nominal.

En el vinent número tractarem més extensament aquesta interessant qüestió.

A. R. i V.

LA SETMANA PASSADA

CRÓNICA D'ART

« ARTE & ARTISTAS », den JOSEP JUNOY. — Per molts anys hem patit a Catalunya el mal de creure massa en l'espontaneïtat. Un poeta se creia que en lloc d'omplir-se l'esperit amb la contemplació d'una escultura perfecta, feia millor en seguir per milèsima vegada el caminal vorejat de camps de blat; un músic composava sense conèixer l'evolució de la tècnica desde'ls trovadors fins als músics russos; un escultor coneixia dels clàssics tots els models de guix de l'Acadèmia ont havia après a dibuixar al carbó. Però cadascú d'ells que amb la llargària dels cabells i una *pose* determinada, per exterior i per interior riquesa la creencia en la pròpia espontaneïtat, començava a produir i, després d'un llarg període de temps no havia evolucionat d'altra manera que la de convertir en llepat academisme totes les barroeries incertituds de les primeres obres. El romanticisme no fou en la literatura ont deixà més senyalada la seva acció negativa, sinó en el domini de les arts plàstiques. Era tant senzill abandonar-se a les irreflexives impulsions de posar una pinzellada an aquí i una altra més amunt o més avall, segons la manera apresada d'un altre o segons la que's creia haver trobat, diferent de totes les altres maneres conegudes! Lo primer, el rutinisme de les formes consagrades pel públic admirador d'un mestre determinat, conduí a la fada escola dels academistes, dels pintors de retrats que s'assemblaven a l'original com una fotografia i dels paisatges amb arbres verds, cels blau-marí i remades groc-clar. Després, els que aprengueren d'aquests, se dedicaren a la *composició*, al quadro de costums pagesívoles, amb la justificació de que no hi ha res tant artístic com lo pintoresc. L'altra tendència, la dels que volien trobar motllos nous, tenien de bo l'intenció de fer-ho i de mal la desconeixença total del « Tractat de la pintura » de Leonardo, de les memòries de Benvenuto Cellini o del discurs de Reynolds sobre'l gust. Eren dels qui ignoraven lo mateix la filosofia que la història, vivien en la torre d'avori de la llur ignorància amb l'orgull d'un senyor feudal; foren els falsos impressionistes de casa nostra. Menyspreuaven la forma, i pretenien que en les llurs teles tot era expressió perquè al primer cop d'ull tot eren defectes de tècnica.

Sortosament pera l'art català, han arribat nous dies. Sense que s'obeís a un ideal comú per reflexió i si per camins de renovació individual, ens trobem en un període de renovació completa. Una colla de pintors i escultors en aquests darrers anys han estat treballant en silenci, amb obstinació, amb un admirable sentit de continuïtat. I de sobte, al juntar les impressions rebudes de les obres de cada un d'ells, ens sorprèn trobar-hi una mateixa força, un mateix esperit, una comprensió diversa, però armònica de l'art. L'academisme i el fals impressionisme són els dos perills de que s'han lliurat de caure. El classicisme i un impressionisme vigorós, equilibrat

en lo possible, *vibrant* (i per lo mateix, *viu*) els divideixen en l'apariència. Quan d'aquí a uns anys, hagi complert cada un l'evolució necessària pera arribar a les primeres madureses, pot-ser ens trobarem amb un ideal únic, amb una sola tendència, amb una unitat de l'art català.

***

Sobre uns quants d'aquests artistes un jove crític d'art, en el esperit del qual la cultura feta directament a través dels museus d'Europa i un nerviós instint de crítica s'han resolt en una àmplia comprensió de les obres d'art, en Josep Junoy, ha anat recullint les impressions que'n rebia, pera juntar-les en un llibre. *Arte & Artistas* es la primera serie dels estudis fets per aquest artista que per un impuls d'amor a les coses belles ha deixat de produir com a dibuixant pera estudiar l'art dels altres. Son primer llibre conté, en la primera part, unes ràpides i sucoses consideracions sobre'ls pintors Joaquim Sunyer, Isidre Nonell, Joaquim Mir, Ricard Canals, Joaquim Torres-García, Pere Inglada, F. S. Nogués, Sebastià Junyer-Vidal i Pau Picasso, i sobre els escultors Josep Clarà, Enric Casanovas i Manuel Hugué. La segona secció del llibre es un curiosíssim estudi de l'evolució que comença en l'obra de Paul Cézanne i acaba en els Cubistes, Les darreres planes, amb el títol de *Varias notas y pretextos*, tanquen una serie de notes i reflexions sobre temes d'art.

***

En Josep Junoy contempla les obres d'art amb la avidesesa dels qui, havent passat llargues hores de emoció artística, sent arribada la sed de noves sensacions. Es una cosa voluptuosa per un artista la visita d'un museu: com enlluernat de la molta bellesa reunida en la primera sala, els ulls dubten no sabent ont reposar primerament. La primera visita a un museu o a una col·lecció es dolorosa, d'un refinat dolor que podria incloure's com a manifestació de sadisme estètic. Però una vegada conegut l'orde del museu, i assaborida la contemplació iniciadora i ràpida de les obres mestres que pengen de les parets vastes i blanques (les parets d'una sala de un museu donen sempre la sensació de blanques, per contrast amb les teles), devé una voluptuosa sensació tornar-hi i fruir lentament davant d'aquest Ticià, d'aquell Rubens, d'aquell Van Eyck... Quan se passen uns mesos o uns anys en viatge, d'una ciutat a l'altra i de museu en museu, s'adquireix un sentit de ponderació ensems que s'aguditza la sensibilitat. Aquesta influència determina en un pur temperament artístic com el d'en Josep Junoy, una necessitat gairebé fisiològica d'expressar en una forma o altra la transformació soferta com a resultat directe de les impressions recollides. Llavors, la forma d'expressió devé pròdiga d'imatges, perquè en la memòria bateguen les sensacions oposades; i es, també, lírica, sensual, aparentment desordenada.

Aixís es com en Josep Junoy veu en la pintura de Joaquim Sunyer relació orgànica entre la matèria i l'esperit, «com la pròpia sava de la terra cristallitzada en idea»; aixís es com, a sos ulls, els *bodegons* de l'Isidre Nonell queden banyats en una mena de grassa ideal, i les cebes iritzades com un nú de Rubens; com davant d'aquestes obres darreres, pòstumes del gran pintor, «els sentits semblen concentrar-se en el sentit de la vista, i de la vista passar al tacte, com si se us omplís els dits de la grassa saborosa de les botifarres, i en el paladar senti la sabor àcida i picant dels pebrots en vinagre i el gust salabros de les arengades»; com en les teles de Mir, aquest gran polifonista del color, hi imagina els colors com aucells exòtics que volen d'un raig de sol a un altre raig de sol.

Les paraules d'en Josep Junoy sobre Cezanne són una de les síntesis més justes que poden fer-se del magne pintor que amb tot i tancar, com aquell diu: «tota la vital essència de l'impressionisme» pot ésser considerat com a pintor clàssic, perquè no predomina en la seva obra ni l'interès de l'objecte representat ni l'interès per la personalitat de l'autor. En Junoy observa com en l'obra de Cezanne, «a la simple i visible apariència dels objectes s'anteposa la lògica estructural i geomètrica relació dels cossos». — Cezanne i Paul Gauguin, l'altre mestre de l'impressionisme francès, retornaven a la composició, s'enllaçaven — com no fa gaire remarcava *Xenius* — amb la tradició de Nicolau Paussin, i eren la lògica preparació d'aquesta escola dels cubistes que tant esmaperduts ha deixat als bons ciutadans del 1911. En Junoy fa l'estudi d'aquest període entre Cezanne i els cubistes amb una gràcia i agilitat de criteri fortament simpàtiques.

El llibre aquest es, doncs, un estimable assaig ont les facultats de penetració i de distinció (prenem aquesta paraula en el sentit d'aptitud de trobar la nota més aguda de les coses) que son jove autor hi revela, ne fan esperar, amb gran interès, noves obres.

ALEXANDRE PLANA

ELS TEATRES

TEATRE DE CATALUNYA: Estrena de LA VERGE DEL MAR d'en Santiago Rusiñol.

La Verge del mar és un quadre dramàtic que deixa una impressió de realisme pel viu contrast d'elements dramàtics amb que està composta: la força de les creences populars i les paradoxes que enclouen en la vida; la fe de la gent del mar en una imatge i la procedència d'aquesta imatge miraculosa; l'eficàcia de les coses i la seva realitat. L'idea dramàtica de la darrera obra d'en Rusiñol, podria tenir un més ample desenrotllament, però ha preferit tancar-la en les línies senzilles d'un quadre; pot-ser aixís ha sigut expressada amb més intensitat aquell contrast, que es el motiu de l'obra.

Un capità que duia en la proa del seu navili una figura de fusta que era imatge de la dona que més havia estimat, troba aquesta figura, perduda en una nit de tempestat, que fa tota mena de miracles. El capità voldria endur-se-la, però el capellà li prega la deixi perquè sense l'imatge la fe dels seus fidels

sofriria. És el dia de la festa de la *Verge del mar*, i al treure-la en processó, una noia malalta que no's podia valdre de les cames, s'aixeca i camina al passar davant d'ella l'imatge miraculosa. Llavors, el capità, fent-se'n càrrec, s'agenolla i's sacrifica de no tenir l'imatge de la seva morta.

En *La Verge del mar*, la decoració, d'en Moragas i Alarma, respón al caràcter de l'obra i li dona un marc de forta plasticitat. I lo mateix les robes que vesteixen els actors, i els altres elements de la *mise en scene*.

X.

LA POLÍTICA

Ens empenyem, els catalans, en fer complicat l'estat de la nostra política. És un moment de confusió, l'actual.

Enfeblida l'acció oposicionista dels vells nuclis populars, una ratxada d'utilitarisme infecond esbandeix la acció gloriosa dels ideals, i un neguit de naufrag invadeix l'ànima dels qui han perdut la noble deriva de l'entusiasme patriòtic i lliberal. De la forta lluita passada, colles de reçaigats en recullen apressadament el botí dispers. De l'exèrcit de la patria, un gran estol se'n passa a l'enemic — diu que per ajudar-nos quan novament s'encengui la guerra. Els qui deserten, són els d'una branca del Catalanisme que voldrien anar a enrobustir el conservantisme dinàstic, atenuant el ja prou difós sentit polític del seu regionalisme, d'acord amb l'orientació patrocinada per aquells elements que s'acoblen a l'entorn d'en Gabriel Maura. Rara coincidència que oportunament feu notar el maurista Ossorio i Gallardo al comentar les conferències d'en Cambó a Saragoça, a Girona i a Reus. L'in necessari reforç de la colla conservadora espanyola, no dona a la monarquia aquell indispensable equilibri de forces governamentals que exigeix la política dels pobles. Minats per irreductibles dissensions, els lliberals dinàstics, sense la cohesió precisa per sofrir una llarga separació de poder — únic aglutinant de les oligarquies del règim — i sense esperit reformador i disciplinador en Canalejas, la monarquia espanyola no fa cap valiosa adquisició amb l'haver-se empassat al maurisme els regionalistes catalans.

Per altra banda, dins la democràcia catalana, s'agrava la desorientació més perillosa. Al partit radical, concupiscent i fetixista, el minen dissidències mortals ja esclatades sorollosament.

La Unió Federal Nacionalista Republicana, aproximació dels sans elements del catalanisme progressiu i dels republicans, pot-ser esdevinguda prematurament sense la prèvia coincidència i definició dels ideals comuns, travessa una crisi pertorbadora que solament podrien deturar l'energia dels seus directors i el referment en la propaganda de les grans reivindicacions democràtiques, socials i patriòtiques.

Això convindria especialment en el moment actual, quan s'inicia una nova fragmentació i un major afebliment de la acció republicana espanyola amb la creació del partit governamental que seguirà la paraula brillant d'en Melquíades Álvarez, qual partit cerca adeptes a Catalunya, desintegrant-los dels

nuclis definits temps ha i aproximant-se particularment a alguns elements de l'U. F. N. R., la qual, apart les afectuoses relacions que manté amb els republicans espanyols per mediació de la Conjunció Republicana Socialista, no pot sentir pel nou partit més preferències que aquelles corals relacions que s'usen entre correligionaris que's saluden algun cop que altre quan els queda lleure de la feixuga tasca que realitzen cadascú a casa seva.

I. RIBERA I ROVIRA

MOVIMENT OBRER

LES VAGUES DE BARCELONA. — Pera començar aquestes cròniques en les quals volem fer passar per davant dels ulls dels lectors de la *Revista de Catalunya* la vida de treball de nostra terra, en permanent estat d'inquietut i d'agitació, anem a donar una ullada sobre'ls múltiples conflictes avui plantejats en nostra ciutat, limitant-nos a exposar llurs causes i extensió, i reservant-nos pera ulteriors articles els comentaris que'ns sugereixin.

Quatre són els principals conflictes obrers actualment existents en nostra ciutat, tots quatre plantejats amb caràcter general dintre de son ofici respectivament: els dels cotxers, pellaires, tintorers i litògrafs, enumerats per ordre cronològic. A més d'aquests, hi ha diverses vagues parcials en els rams de fundidors de bronzo i de coure, en el dels lampistes i alguns altres.

El dels cotxers esclatà el 18 de janer darrer, en forma de *lock-out* declarat pels patrons, avançant-se, segons ells, a la declaració de la vaga general que projectaven els obrers en reclamació d'unes noves bases de treball que havien presentat reclamant principalment el descans de 8 hores seguides. Per l'intervenció d'una ponència municipal, s'arranjà transitoriament el conflicte, que per haver-se'n desentés aquella ponència, esclatà novament a la segona setmana del febrer en forma aleshores de vaga general declarada pels obrers. Afectà la vaga a 49 cases segons els nostres dats, amb un total de 340 vaguistes, de 400 segons comptes en bloc dels obrers.

La vaga dels pellaires esclatà també amb caràcter de general, el 4 de març, encara que en dit dia no la secundaren pas tots. L'intensitat de la vaga fou del 12 al 20 del mes. Reclamaven els obrers, per acord pres en reunió del seu sindicat, unes noves bases de treball demanant disminució de hores, de 8 a 9, jornal mínim de 4 pessetes diàries, supressió de festes intersetmanals, exceptuant les de primer de maig i Nadal, i abonament d'aquestes. Afectà la vaga a 34 cases, de les quals ens manquen notícies de 6 de poca importància (42 vaguistes entre les 6), amb un total de vaguistes, segons els nostres dats de 639. De les 28 que posseïm dats, amb un total de 587 vaguistes, dels quals 568 homes i 19 nois, en l'actualitat n'hi han terminades 22, de les quals 16 per transacció i les altres 6 perdudes pels obrers. La transacció ha consistit en obtenir els obrers un ral d'augment en el jornal, i en algunes cases una hora o una hora i mitja menys de treball els dissabtes.

El més gran conflicte obrer existent a Barcelona es el dels tintorers de troques. També té aquesta vaga caràcter general. La societat obrera de l'ofici, o sigui l'Unió de tintorers, blanquejadors i demés anexes de Barcelona i son radi, se llançà a la lluita en defensa d'unes noves bases de treball en les quals se reclamava principalment, que passessin a ésser oficials tots els obrers que cobressin al menys 18 pessetes per setmana, tenint-ne de cobrar aleshores 24, i que'l nombre d'aprenents no pogués passar en endavant del 10 per 100 del personal. En aquest ofici es ja un vell abús dels patrons l'empleu excessiu de titulats *aprenents*, la mà d'obra dels quals, com es natural, es molt més barata que la dels veritables obrers, i feia temps que'l Sindicat obrer volia oposar-se en aquest abús, que es tant evident que entre'ls dats que nosaltres posseïm ne figuren molts per l'estil dels següents: casa A, homes 30, nois 17; casa B, homes 58, nois 24; casa C, homes 20, nois 18; casa D, homes 66, nois 34; casa E, homes 54, nois 26, etc., etc. La vaga, que en la majoria de cases començà'l 6 del mes passat, s'extengué a 23 establiments amb un total de vaguistes, segons els nostres dats, de 1.213 distribuïts aixís: homes, 795, dones 50, nois 368. Dissabte passat els vaguistes continuaven essent uns 900, no havent-se solucionat del tot el conflicte més que en tres cases. En altres tres que havien reuauat també'l treball, a darreries de la setmana tornà a reproduir-se'l conflicte.

Hem dit que aquest es el més greu existent en l'actualitat, no solament per la relació que hi ha entre'l treball dels tintorers i el d'altres oficis del ram d'aigua, sinó també i principalment per l'esperit de solidaritat i de lluita que hi ha entre'ls obrers de totes les branques d'aquell. En efecte, el conflicte dels tintorers ja ha portat una nova lluita en el sí de la societat d'estampadors, cilindrals i aprestadors, que acabava de sortir-ne victoriosa d'una en la qual aconseguí sense declaració de vaga, per la bona disposició dels patrons, reduir en la majoria de les cases la jornada a 9 hores. Un patró despedí a dos dels seus obrers, precisament delegats del sindicat obrer, declarant-se en vaga per solidaritat els demés de la casa; un altre patró, parent de l'anterior, intentà acabar en la seva casa unes peces procedents de la del primer, negant-s'hi sos obrers i llançant-se a la vaga, i aixís els de totes les cases ont foren portades aquelles. I el dissabte ja eren 9 les cases en vaga i uns 400 estampadors i cilindrals al carrer. Està clar que una causa tant petita no portaria tals conseqüències si no fos l'estat d'agitació existent entre tot el ram d'aigua, agitació que fa témer, sobre tot si'ls patrons no tenen més sensatesa que fins ara, que no es llunyana una vaga general en dit ram que compren molts milers d'obers, que encara que la majoria no estan associats, secundarien, com sempre, el moviment.

Ens resta a parlar del conflicte dels litògrafs, que deixem pera la crònica vinent.

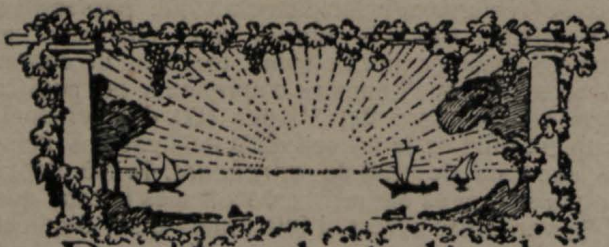
R. NOGUER I COMET

LLETRES IBERIQUES

PORTUGAL: AFFONSO LOPES-VIEIRA ¹

Portugal é lindo

*Portugal é lindo,
Portugal das flores
com o Sol sorrindo...*
Portugal, nossos amores!
*Portugal é lindo
com seus verdes montes,
com o Sol sorrindo...*
Portugal cheio de fontes!
*Portugal é lindo
com as suas vinhas,
com o Sol sorrindo...*
Portugal das andorinhas!
*Portugal é lindo
com o azul do ar,
com o Sol sorrindo...*
Portugal do nosso mar!
*Portugal é lindo
da montanha ao vale,
Com o Sol sorrindo...*
Viva o nosso Portugal!

TRADUCCIÓ

Portugal es bell, — Portugal de les flors, — amb el Sol somrient...

Portugal dels nostres amors!

Portugal es bell — amb ses verdes comes, — amb el Sol somrient...

Portugal tot plè de fonts!

Portugal es bell — amb les seves vinyes, — amb el Sol somrient...

Portugal dels oronells!

Portugal es bell — amb el blau de l'aire, — amb el Sol somrient...

Portugal del nostre mar!

Portugal es bell — de la montanya a la vall, — amb el Sol somrient...

Visca el nostre Portugal!

(1) Del llibre en premsa *Canto infantil*, amb música de Thómas Borba i ornamentacions de Raul Lino.

A Oliveira

*O' linda e bóa oliveira
do velho tronco cinzento,
quando por ti perpassa e esvoaça o vento,
as tuas folhas cantam-nos baixinho,
devagarinho
desta maneira:*

*« Eu dou o azeite brando
que tempera e que alumia;
eu acendo a luz do dia
quando a noite vem tombando. »*

*O' linda e bóa oliveira,
do velho tronco cinzento,
quando por ti perpassa e esvoaça o vento,
as tuas folhas cantam-nos baixinho,
desta maneira,
devagarinho:*

*« Em casa do pobre eu sou
o gosto do seu jantar.
Coitado de quem andou
o dia inteiro a cavar! »*

*O' linda e bóa oliveira,
do velho tronco cinzento,
quando por ti perpassa e esvoaça o vento,
as tuas folhas cantam-nos baixinho,
desta maneira,
devagarinho...*

A. LOPES - VIEIRA

TRADUCCIÓ

Oh hermosa i bona olivera — de vella soca cendrosa, — quan te travessa i't remou l'oreig, — les teves fulles ens canten baix-baixet, — poc a poquet, — d'aquesta manera: —

« Jo dono l'oli blà — que amaneix i que illumina; — jo encenc la llum del día — quan la nit va caient. »

Oh hermosa i bona olivera — de vella soca cendrosa, — quan te travessa i't remou l'oreig, — les teves fulles ens canten baix-baixet, — d'aquesta manera, — poc a poquet:

« A casa del pobre, soc — la sabor del seu menjar. — Pobriçó del qui ha passat — el día sencer cavant! »

Oh hermosa i bona olivera — de vella soca cendrosa, — quan t'atravessa i't remou l'oreig, — les teves fulles ens canten baix-baixet, — d'aquesta manera, — poquet a poquet...